

SOUDOBA TĚMATA PSYCHOLOGIE INTIMITY

DANIELA HAUBERTOVÁ

Intimita, jako jeden ze základních znaků těsných interpersonálních vztahů, je hlavním tématem této přehledové studie. Práce se zaměřuje na poznatky, které se v souvislosti s intimitou v literatuře objevily zejména v posledních několika letech, a tyto informace propojuje s výsledky dnes již klasických prací. Čtenáři je předložen přehled problematiky psychologie intimity od její definice až po velmi aktuální témata, a to s důrazem na sociálně-psychologickou rovinu poznání. Představeny jsou tři vybrané tematické okruhy, které se v soudobé zahraniční literatuře zaměřené na intimitu často objevují: intimita v kontextu sexuality, strach z intimity a fenomén veřejné intimity. Tyto informace jsou zasazeny do širších souvislostí a porovnány s tím, jak bylo na danou problematiku nahlíženo v dřívějších etapách výzkumu. Přehledová studie předkládá inspirativní témata pro budoucí výzkumná zaměření na poli těsných interpersonálních vztahů a intimity a poukazuje na otázky, kterým se dosud nedostalo dostatečné pozornosti. Zvláštní důraz v práci je kladen na partnerskou rovinu těsných vztahů.

Klíčová slova: intimita; blízkost; těsné vztahy; sex; strach z intimity; sebeodhalování

Úvod

Vřelé vztahy s blízkými lidmi, prožitek intimity, důvěry a sounáležitosti jsou základem životní spokojenosti, štěstí a smyslu života (Bowlby, 1979; Ericson, 1993; McAdams, 1989). Tematika těsných interpersonálních vztahů vždy přitahovala pozornost laické i odborné veřejnosti. Nejinak je tomu i v současnosti, kdy jsou aktuálním tématem narůstající nestabilita partnerských vztahů a proměny v rodinném soužití.

Problematice intimity či blízkosti je v zahraniční literatuře věnováno mnoho studií i ucelených publikací. Ty starší se zaměřovaly zejména na definici, klasifikaci a možnosti měření intimity či blízkosti v těsných interpersonálních vztazích, ať už se jednalo o vztahy partnerské či vztahy mezi přáteli (Clark, Fitness, Brisette, 2003; Heller, Wood, 1998; McAdams, 1989; Perlman, Fehr, 1987; Schaefer, Olson, 1981; Sternberg, 1986 aj.). Pozornost byla věnována zejména konceptualizaci pojmu, popisu struktury a dynamiky intimních vztahů v čase či jejich propojení s dalšími koncepty v psychologii jako jsou vášeň či láska apod. Postupně se těžiště pozornosti přesunulo k tomu, jak intimita přispívá k prožívané spokojenosti či nespokojenosti ve vztahu, ať už autoři měli na mysli emoční (psychologickou) intimitu, nebo fyzickou blízkost.

Slova intimita a blízkost jsou v těchto pracích mnohdy užívána jako synonyma, avšak, jak píše například Popovic (2005), o synonyma se nejedná. Zatímco intimita je často spo-

jována s romantickými vztahy nebo dlouhotrvajícími vztahy mezi přáteli a v rodině, slova blízkost je běžně užíváno v situacích, kdy mluvíme o emocionální složce přítomné v širším okruhu různých vztahů. Intimní vztahy se formují postupně, a to zejména na základě emocionálního přiblížování mezi dvěma lidmi. Slovo intimita vystihuje oblast vzájemného sebeodhalování a hlubokého citového prožitku, zatímco blízkost představuje spíše zážitkovou kvalitu *být s někým* či *vedle někoho* například ve smyslu frekvence kontaktu, kdy máme pocit, že nás s někým pojí společné téma, cíl, problém nebo jsme si něčím podobní. Z realizovaných studií na toto téma vyplývá, že lidé rozdíl mezi intimitou a blízkostí velmi dobře vnímají. Ze zkušenosti popisují situace, kdy s někým sice mají velmi blízký vztah, ale tento ještě nelze označit jako intimní. Blízkost a intimita jsou tedy pravděpodobně dva propojené, avšak do jisté míry nezávislé jevy. Dnes již klasická práce Reise a Shavera (1988) popisuje intimitu jako speciální případ těsného vztahu. Ne všechny blízké vztahy jsou nutně intimní, ale naopak všechny intimní vztahy jsou vztahy těsnými.

Jakkoli se může tento problém zdát jako pouhé slovíčkaření, jedná se o snahu slovně zachytit dva rozdílné fenomény, které se vzájemně liší v hloubce a intenzitě prožitků. Je však nutno dodat, že i přes to v rámci zahraniční literatury relativně často narážíme na značnou nejednotnost v užívání těchto pojmů, což se jako problematické ukazuje ve chvíli, kdy je naším cílem vyhledat jednotlivé studie na dané téma. Zatímco někteří autoři výše popsané rozlišení pojmů striktně dodržují, jiní slova blízkost a intimita volně zaměňují.

Na tomto místě se krátce zastavme u vymezení intimity. Ani zde nenajdeme jedinou názorovou linii. Intimita byla definována na základě mnoha různých komponent. Nejčastější definice zahrnují afektivní složku, specifické chování (oční kontakt, tělesnou blízkost apod.) a sebeodhalování (odkrývání vysoce privátních informací o sobě sama). Intimita představuje sdílení osobních informací (Reis, Shaver, 1988), zážitek blízkosti, lásky, péče a pozitivních citů vůči druhému (Sexton, Sexton, 1982) či vztah, ve kterém jsou partneři na sobě vzájemně vysoce závislí (Perlman, Fehr, 1987; Thibaut, Kelley, 1961).

Neexistuje jediný všeobecně platný model či definice intimity. Přístupů k problematice intimity je mnoho. Jak píše Popovic (2005), mnohé z těchto přístupů jsou však spíše výsledkem spekulací než na praxi založených faktů. Pragerová (1995) ve své knize, která je zaměřena na fenomén intimity, vyzývá, aby se výzkum spíše než na neplodné spekulace o definici intimity obrátil na zkoumání toho, co intimitu v interpersonálních vztazích podporuje a jak ji rozvíjet.

V soudobé literatuře se problematika intimity čím dál častěji objevuje v souvislosti s novými tématy. Pokusy o definici a třídění pojmu ustupují do pozadí. Výzkum je soustředěn na to, jak se intimita projevuje v každodenním životě v nejrůznějších interpersonálních vztazích a jak navázaný stupeň intimity přispívá k jejich udržení či naopak rozpadu. Na intimitu lze nahlížet jako na jednu z možných strategií vztahové údržby, mezi které řadíme ty aktivity, kterými partneři udržují žádoucí vlastnosti vztahu (Lacinová, Michalčáková, Bouša, 2009).

V následujícím textu se zaměříme na témata, která se v posledních letech objevují zejména v zahraniční literatuře, a to s důrazem na sociálně-psychologickou rovinu poznání. Soudobé informace doplňujeme staršími publikovanými studii, které tyto nové poznatky propojují s dnes již tradičním pohledem na problematiku těsných interpersonálních vztahů a intimity.

Představena budou tato témata: intimita v kontextu sexuality, strach z intimity a fenomén veřejné intimity. Zvolené okruhy nepokrývají celou šíři výzkumů a prací věnujících

se intimně, ale představují často diskutovaná témata této problematiky, se kterými se nevyhnutelně setkáme, pokud se rozhodneme otázkám těsných interpersonálních vztahů a intimity blíže věnovat. Cílem textu je podat ucelený a organizovaný přehled publikovaných prací, který by čtenáři mohl sloužit jako základ pro formulování dalších otázek, jež by danou problematiku v budoucnu dále rozvíjely.

Intimita v kontextu sexuality

Podle mnoha autorů je intimita zažívána zejména v partnerských vztazích. V partnerské intimě zvláštní postavení zastávají sexualita (Baumeister, Bratslavsky, 1999; Ferreira, Narciso, Novo, 2012; Burke, Young, 2012) a fyzický kontakt, které podle Lacinové et al. (2009) patří k nejpreferovanějším způsobům vyjadřování náklonnosti mezi muži i ženami.

Zajímavé výsledky v souvislosti s intimitou a sexualitou přinesly zejména klinicko-psychologické studie zaměřené na sexuální terapii apod. V rámci sociální psychologie je však výzkum orientován obecněji. Na sexualitu je nahlíženo jako na jednu z klíčových složek zdravého partnerského vztahu (Porter, Lyndon, 2013). Důležitost studovat sexualitu v souvislosti s intimitou a těsnými interpersonálními vztahy dokládá i fakt, že zejména mezi laickou veřejností je slova intimita často užíváno v situacích, kdy je cílem diskrétně mluvit o sexu.

Zahraniční studie se mimo jiné zaměřují na to, jak lidé sexuální intimitu vnímají a jak ji oddělují od intimity v obecném slova smyslu. Podle Porterové a Lyndona (2013) ještě donedávna chyběla systematická a ucelená představa o tom, jak laická veřejnost intimitu prožívá. Otázkou zůstávalo, zda jsou intimita a sexualita propojeny či jsou naopak vnímány jako dvě oddělené věci. Zatímco někteří z autorů vnímají sexualitu jako běžnou součást intimity (Dandurand, Lafontain, 2013; Prager, 1995), jiní zdůrazňují, že sex je možnou, avšak nikoli nutnou součástí intimity (Armstrong, 2006; Gaia, 2002; Ferreira, Narciso, Novo, 2012). Jiní autoři, jako například Kohler-Riesmanová (1990) vidí v tomto ohledu rozdíly mezi muži a ženami. U žen intimita sexualitě předchází, u mužů naopak prožitek intimity následuje po sexu s partnerkou.

Porterová a Lyndon (2013) pracují s pojmem sexuální intimita, kterou odmítají redukovat na pouhou sexuální aktivitu. Nejedná se zde pouze o uspokojování potřeb, ale o svébytný zážitek intimity. Ve své práci dále uvádějí, že sexuální intimita je subtypem intimity, avšak vyznačuje se pro ni i zcela typickými charakteristikami. Svě pojednání uzavírají konstatováním, že sexuální intimita nerovná se sexuální chování. Jak píše Frost et al. (2014), prožitek sexuality vzniká na základě zpracování velkého množství různorodých zážitků. Lidé své sexuální chování naplňují různými subjektivními významy a do sexuálního aktu vstupují na základě rozdílných motivací. Pro každou osobnost existují pro ni příznačné sexuální touhy, chování a zkušenosti, které se navíc mohou během času proměňovat.

Podle Ferreirové et al. (2012) je literatura dlouhodobě značně nejednotná v otázkách týkajících se intimity, blízkosti a sexuality. Intimita je až příliš často zaměňována za blízkost, sexuální touhu, sexuální vzrušení či vášně. Tato nejednotnost v pojmání intimity a jí příbuzných konstruktů přitom i v současné době znesnadňuje výzkum intimity samotné, pochopení jejího vývoje v čase, místa intimity v každodenním prožívání lidí apod. Dandurandová a Lafontainová (2013) připomínají, že ačkoli byly mnohokrát zkoumány aspekty lidské sexuality, důraz byl kladen zejména na sexuální touhu, motivaci a sexuální

uspokojení. Potřeby blízkosti ve spojitosti se sexem byly ze strany odborné veřejnosti podle těchto autorek doposud spíše přehlíženy.

Gaiová (2002) ve své práci rozděluje emocionální a fyzickou intimitu. Emocionální intimita představuje vitální komponentu vztahu, fyzická intimita potom možnou, ale nikoli nutnou součást intimity. Podobně Armstrongová (2006) píše, že znalost druhého je velmi důležitá pro samotný prožitek intimity a emoční intimitu vnímá jako základ skutečné intimní sexuality. Dandurandová a Lafontainová (2013) se ve své studii pokusily postihnout emocionální i sexuální prvky intimity a lépe tak porozumět významu obou z nich pro uspokojivé soužití ve vztahu. Autorky se soustředily na přínos prožívané intimity pro samotný vztah, nikoli pouze pro jednotlivce, jak tomu bylo v mnoha výzkumech realizovaných dříve. Ve své práci přicházejí s názorem, že neexistuje žádná objektivně daná úroveň intimity pro spokojenost ve vztahu, naopak je vše záležitostí dané dvojice. Míra prožívané či preferované emocionální intimity se mezi jednotlivci může lišit a různá je i pro jednotlivé páry. Uspokojivé vztahy jsou výsledkem naplňování individuálních potřeb každého z partnerů a individuálních potřeb vztahu, nikoli výsledkem směřování k objektivně dané či doporučované hranici intimity.

Ať už je sex součástí intimity či samostatnou svébytnou kategorií, je zjevné, že má vliv na prožitek intimního propojení mezi partnery, a naopak, přítomnost intimity ve vztahu nebo její absence, mohou velmi ovlivňovat prožívání či kontext sexuality. Sexuální intimita může za příhodných podmínek zvýšit prožívanou emoční intimitu mezi partnery (Sassler, Addo, Lichter, 2012; Birnbaum, Laser-Brandt, 2002; Birnbaum et al., 2006), avšak jak píše například Kalishová a Kimmel (2011), zejména v posledních letech se stala novou formou dvoření jednorázová sexuální zkušenost bez jakékoli vzájemné znalosti zúčastněných partnerů. Snižuje se počet lidí, kteří berou sex výhradně jako součást romantického vztahu. Sexuální setkání mezi lidmi, kteří se vzájemně neznají nebo se znají jen velmi krátce, se stala běžnou součástí života mnoha lidí. Směřování k závazku a očekávání trvalosti vztahu už nejsou jediným cílem. Podle některých autorů se společnost více zaměřuje na samotný akt a jeho vyvrcholení, méně pozornosti je věnováno touze po dosažení interpersonální intimity (Armstrong, 2006; Theiss, Solomon, 2007). Jinými slovy je více důrazu kladeno na to, jak se stát dokonalým sexuálním partnerem ve shodě s tím, co je předkládáno například v médiích, méně jsou však připomínány hodnoty jako důvěra či závazek.

Rychlé uspokojení sexuální touhy ve fázi samotného formování vztahu ale může negativně ovlivnit vývoj dalších klíčových vztahových komponent. Patří mezi ně již zmiňovaný závazek, vzájemné porozumění či budování společně sdílených hodnot (Sassler, Addo, Lichter, 2012). Jak dále autoři pokračují, sex bývá velmi často zaměňován za lásku a silná touha může vést k přehlédnutí rozdílů, které se však později jeví jako rozhodující pro dlouhodobý vztah.

V minulých třech dekadách se významné studie intimity zaměřovaly hlavně na vztahy charakteristické určitou mírou závazku a vzájemnou znalostí mezi oběma partnery. V posledních letech však narůstá počet příspěvků, které se z různých stran věnují právě tzv. separaci sexu od emocí (Kalish, Kimmel, 2011; Armstrong, 2006). Sex je zde spatřován jako něco, co se odehrává mezi lidmi, kteří se před tím buď neznali vůbec, nebo se znali jen zběžně, a kteří neočekávají pokračování vztahu. Bianchi (2011) uvádí, že sex není nutně propojen s intimitou a vyskytovat se může zcela nezávisle bez jakéhokoli stupně prožívané intimity mezi partnery. Pro tyto situace bývá charakteristická absence emoční angažovanosti a nízká komunikace mezi partnery. Jak dále autoři uvá-

dějí, svoji roli zde často sehrávají také alkohol a drogy (Bradshaw, Kahn, Saville, 2010; Erlandsson et al., 2012; Owen et al., 2010).

Z výše uvedených informací se zdá, že zatímco některé velmi těsné vztahy mohou fungovat bez jakékoli sexuální komponenty, existují vztahy, kde je sexuální komponenta sice přítomna, ale o intimitu v pravém slova smyslu se nejedná (Mosier, 2006; Hyde, DeLamater, 2007; Haubertová, Slaměnik, 2013). V této souvislosti rozlišují autorky Pragerová a Robertsová (2004) mezi intimní interakcí a intimním vztahem. Interakce, které lze označit jako intimní, se vyznačují třemi nezbytnými podmínkami: sebeodhalující chování, sdílené porozumění a pozitivní přijetí druhého. Mezi sebeodhalující chování přitom řadí nejenom sdílení verbálních obsahů, ale také fyzický kontakt či sexuální akt. Autorky však zároveň připomínají, že interakce, které se vyznačují alespoň určitým stupněm intimity, charakterizuje otevřenost a ochota nechat druhého nahlédnout do privátních sfér sebe sama. Zakládají se zejména na odkrývání vnitřních emocí a porozumění pro vzájemné prožívání. Jednorázový sexuální akt mezi cizími lidmi, jehož hlavním motivem je uspokojení fyzických potřeb, tyto podmínky mnohdy asi jen těžko splňuje.

Problematické párů, u kterých se první sex objevil záhy po seznámení a tedy před zformováním samotného partnerského vztahu, se rovněž věnují mnohé studie. Ty ukazují, že vztahy, ve kterých došlo k sexu do jednoho měsíce po seznámení, bývají charakteristické sníženou mírou párové komunikace, větší pravděpodobností rozpadu vztahu a paradoxně také menší sexuální spokojeností (např. Willoughby, Jason, Busby, 2014). Dvojice nemá dostatek času na to, aby se poznala do hloubky a prvotní očekávání se proto mohou setkat se zklamáním. Naopak ty vztahy, kde k sexu došlo až po vytvoření závazku, bývají podle jiných studií naplněny důvěrou a spolu s tím také vyšší celkovou spokojeností, stabilitou a vztahovou kohezí (Sassler, Addo, Lichter, 2012).

Načasování prvního sexuálního kontaktu se tedy může spolupodílet na budoucí úspěšnosti vztahu. Bianchi (2011) v této souvislosti přichází se zajímavým poznatkem, totiž, že neexistuje lineární vztah mezi počtem sexuálních partnerů, styků nebo zážitků a mírou sexuální spokojenosti. Ze starších prací citujeme například Sperryho (2003), který píše o tzv. pseudointimitě. Tímto termínem popisuje vztah, který se na první pohled sice může jevit jako intimní, ale ve skutečnosti má k intimitě velmi daleko. Typické je to podle Sperryho právě pro vztahy založené na sexu. Sexuální prožitek v těchto případech mylně zastupuje intimitu, a tím pozměňuje skutečnou povahu vztahu. Sex pomáhá udržet fiktivní pocit, že ve vztahu je intimita přítomna, i když ve skutečnosti tomu může být právě naopak. Zajímavé poznatky zmiňují také Traeen a Sorensen (2011), kteří ve své studii založené na hloubkových rozhovorech uvádí, že jedinci, kteří v průběhu života měli vysoký počet sexuálních partnerů, popisovali velmi nízký či nulový stupeň prožívané intimity se svým prvním sexuálním partnerem. Snaha určit, co je vysoký počet sexuálních partnerů, je však přinejmenším diskutabilní. Nejenom, že záleží na tom, kdy jedinec zahájí svůj pohlavní život, ale jak sami autoři uvádí, muži i ženy mají sklon vidět jako promiskuitní ty, kteří měli vyšší počet sexuálních partnerů než oni sami bez ohledu na to, o jaké číslo se jedná. Na druhou stranu se ukazuje, že tři až deset procent mužů i žen západních zemí má v životě signifikantně vyšší počet sexuálních partnerů než většina populace. Uvedení autoři ve své studii získávali informace od respondentů, kteří uvedli více než tři sexuální partnery za poslední rok. Avšak dodávají, že hlavním motivem pro tyto jednorázové sexuální zkušenosti nebylo pouze sexuální povyražení, jak by se na první pohled mohlo zdát, ale fakt, že dotazovaní hledali dlouhodobého partnera, v čemž ale byli z různých důvodů opa-

kovaně neúspěšní. Naproti tomu jiní mladí dospělí vstup do partnerství záměrně odkládají a v rámci podobných vztahů si dovoluují experimentovat. Značná variabilita v pojetí partnerských vztahů je dle Lacinové et al. (2008) pro toto období typická.

Jak bylo zmiňováno výše, podstatou intimity je pomyslné překračování hranic směrem k druhému. V tomto duchu je rovněž sexualita v intimním kontextu něčím více než jen pouhým uspokojováním potřeb. Co se týče „lásky na jednu noc“, může se jednat o preferenci fyzické intimity bez představy o společné budoucnosti, ale jakákoli generalizace není z výše uvedených důvodů na místě.

Podobně je tomu ve vztazích, kdy k sexuálnímu kontaktu dochází mezi lidmi, kteří se delší dobu znají jako přátelé. Do literatury tato problematika vstoupila jako tzv. „přátelství s výhodami“. Tento fenomén sice není ničím novým (Erlandsson et al., 2012), avšak v posledních letech se snižuje věková hranice, kdy lidé do těchto vztahů vstupují. Důvodem může být fakt, že mladí dospělí sice hledají výhody romantického vztahu, avšak méně lákavé je pro ně s tím spojené úsilí vztah zachovat a pečovat o něj. V centru zájmu jsou sexuální touha a možnost trávit společně pěkné chvíle. Tyto vztahy „přátelství s výhodami“ se mohou stát jistou alternativou k trvalému partnerskému vztahu. Skýtají možnosti prožívat vzrušení bez nutnosti brát druhého jako potenciálního životního partnera, užívat si, ale příliš se při tom nevázat. Svou povahou se mohou podobat partnerskému vztahu, avšak zamilovat se a chtít „něco víc“, je zde bráno jako nežádoucí.

V pozadí těchto vztahů podle Erlandssonové et al. (2012) často stojí několik proměnných, mezi které řadí i zklamání v předešlých vztazích. Zúčastněné jedince může tento typ vztahu lákat zejména proto, že nabízí možnost sdílet sexuální intimitu s někým, koho mají rádi a komu důvěřují, a kdo však (alespoň z počátku) nevyžaduje mnoho dalších investic. Na druhou stranu zklamání z neopětovaných citů ve chvíli, kdy se přátelský vztah vymkne kontrole, jsou velmi častá a bolestná. Mezi další preference přátelství s výhodami uváděli respondenti ve věku 16–18 let i to, že jsou s kamarádem nebo kamarádkou takzvaně na stejné vlně, rozumí si, sex je vyústěním vzájemné přitažlivosti anebo se prostě stane zcela neplánovaně (ať už za účasti alkoholu, nebo bez něj). Důvodů je tedy hned několik a i zde platí, že se mohou vztah od vztahu lišit v závislosti na mnoha proměnných. Podle mého názoru se i zde otevírá pole pro možné budoucí výzkumné otázky.

Máme-li shrnout problematiku intimity v kontextu sexuality, nevyhnutelně narazíme na fakt, že se jedná o velmi široké téma, na které lze nahlížet z mnoha různých úhlů pohledu. Sami autoři se dosud zcela neshodli na tom, jakým způsobem jsou sex a intimita vzájemně propojeny a jestli vůbec.

Z výše uvedených témat si každé zaslouží svoji vlastní pozornost. Zajímavé informace by mohly přinést nové poznatky o tom, jak vlastně vypadá intimita v různých fázích vztahu, ale také v různých věkových stupních. Zvláště se přitom můžeme orientovat na intimitu ve vztazích heterosexuálních a porovnat je s možnými specifiky ve vztazích homosexuálních, kterým je v literatuře věnováno očitelně méně prostoru. Zkoumání intimity v heterosexuálních vztazích je vzhledem k samotné povaze zkoumaného fenoménu velmi problematické a o to náročnější mohou být snahy porozumět specifikám vztahů homosexuálních, kde se kromě naznačených témat objevují i další pro ně jedinečné proměnné, jako nutnost se jako pár opakovaně vyrovnávat se stigmatizací ze strany většinové společnosti apod. Existuje sice množství výzkumů, které se zabývají problematikou intimity u gay a lesbických párů, ale tyto jsou často zaměřeny na sexuální chování, méně už na prožitek intimity, blízkosti či závazku a jejich formování. Studie tohoto typu by proto jistě byla velkým přínosem.

Strach z intimity

Navzdory přirozené lidské potřebě hledat a udržovat intimní vztahy, je velmi diskutovanou tematikou tzv. strach z intimity, pramenící z rozporu mezi touhou být s druhým v těsném spojení a potřebou ponechat dostatečný prostor sobě. Tento strach může vznikat ze dvou protichůdných tendencí – vytvořit s druhým jeden celek, ale zároveň si zachovat svoji individualitu. Prožitek blízkosti má pro každého svébytný charakter. Samotnými aktéry bývá často popisován jako přijetí druhého do vlastního já, kdy svět vědomě či nevědomě prožíváme očima blízkého člověka. Avšak spolu s pozitivy do svého sebeobrazu přijímáme i negativa partnera, což se po určité době může stát na obtíž (Aron, Mashek, Aron, 2004; Mashek et al., 2011).

Lidé touží vzájemně se přiblížit, ale zároveň si uvědomují rizika, která vztahy přinášejí jakožto potenciální zdroje bolestných zážitků. Bilancují mezi touhou být s někým v těsném propojení a touhou být sami za sebe, vyhnout se zodpovědnosti či zranění (Gable, Impett, 2012; Perlman, Carcedo, 2011). Potíže v mezilidských vztazích patří dlouhodobě mezi hlavní důvody, proč lidé vyhledávají psychologickou pomoc. Muži i ženy dnešní doby často dokáží obstát v náročném zaměstnání i na mnoha dalších frontách, avšak mnozí z nich přes veškeré snahy mají i opakovaně potíže navázat a udržet trvalý partnerský vztah, což dokládají vzrůstající počty rozvodů či nárůst lidí, kteří žijí dlouhodobě jako single.

Tento mechanismus oscilace mezi dvěma póly (být s někým a být sám) vysvětluje například Napier (1978) ve svém konceptu vztahové dynamiky. Jeden z partnerů má silnou potřebu intimity a dělá vše pro její naplnění, reakce druhého z partnerů může však být zcela opačná – přání ponechat si vlastní prostor. Možností, jak porozumět tomuto fenoménu, je více. Ačkoli jsou intimita a tedy i strach z intimity nejčastěji definovány jako interpersonální proces, je třeba porozumět i ryze individuální rovině intimity, jakožto dispozici každého člověka. Lidé se v potřebě blízkosti liší. Rozdíly existují i v uvědomovaném či neuvědomovaném strachu z nebezpečí, které by intimní vztah mohl přinášet (Mashek et al., 2011; Porter, Chambless, 2014). Hlavním rámcem pro vysvětlení této problematiky je teorie attachmentu, podle níž je určující prvotní zkušenost s pečující osobou. Ta ovlivňuje vztahování se k okolí i v dospělosti. Zkušenost s pečující osobou, která nebyla schopna poskytnout pevné připoutání, může v dospělém věku vést k nadměrné potřebě vyhledávat blízkost a intimitu ze strany druhých či naopak k potřebě se intimitě a blízkosti vyhýbat. Spolu s tím se zážitek rané vazby podílí i na strategii, kterou daný jedinec volí v situaci, kdy se ve vztahu objeví konflikt apod. (Ainsworth, Waters, Wall, 1978; Hazan, Shaver, 1987; Kotrlová, Lacinová, 2013; Mikulincer, Shaver, 2007).

Podle Firestona a Catlettové (2009) strach z intimity velmi často souvisí s existenciálním strachem v každém z nás. Být s druhým v těsném soužití nepřináší pouze potěšení, ale také vědomí, že život a spolu s tím také vztah jsou konečné. Strach z konečnosti je přitom jednou z nejsilnějších obav vůbec. Podobně také McAdams (1989) ve své klasické práci píše, že těsná blízkost s druhým, je nevyhnutelně spojena s konečností, ať už z důvodu odloučení nebo smrti. Hluboce zakořeněný strach ze ztráty je proto také uváděn jako jeden důvodů proč se někteří lidé vyhýbají těsnému vztahu.

Strach z intimity je často skloňovaným problémem dnešní doby, který mimo jiné vysvětluje, proč některé vztahy nefungují a dvojice či jednotlivci vstupují do terapie. Jak ale píše Masheková et al. (2011), ačkoli máme představu o tom, k čemu strach z intimity vede, jen málo pozornosti bylo věnováno empirickým studiím, které by vysvětlovaly, co

to vlastně strach z intimity je a jaké zážitky tento strach vytváří a podporují. Výsledky jejich studie vysvětlující důvody, které vedou k odmítání blízkosti s partnerem, ukazují, že mezi nejčastější příčiny, proč lidé odmítají intimitu, patří následující: zklamání z předešlých vztahů a s tím spojená obezřetnost v navazování vztahů nových, potřeba nezávislosti, touha mít prostor jenom sám pro sebe, potřeba širšího kontaktu s lidmi mimo partnerský vztah, pocity „lapanosti“, nemožnost se ve vztahu nadechnout, pocit, že partner není „ten pravý“, touha věnovat se svým zájmům apod. Výjimečný nebývá ani strach z opuštění (Gable, Impett, 2012; Mashek et al., 2011), před kterým se daný jedinec chrání tak, že těsné vztahy raději zcela odmítá.

Firestone a Catlettová (2009) ve své práci vycházející z dlouholetého zkoumání intimity uvádějí, že za strachem z intimního spojení stojí zejména pocity osobní nedostačitosti a vnitřního přesvědčení, že nejsme hodni lásky. Ty mohou pramenit z opakovaných zkušeností s nevěrou, rozvody či odloučením. Lidé se chrání před dalším zraněním a tím je narušena jejich schopnost znovu plně důvěřovat. V navazování vztahů proto dlouhodobě selhávají.

Strach z intimity má tedy pravděpodobně různorodé příčiny a nemusí nutně znamenat, že je nějakým způsobem narušena osobnost. Jak připomínají Traeen a Sorensen (2011), každý z nás může někdy prožívat určitou míru strachu z intimity – v některých životních etapách více, v jiných méně, avšak, jak shrnují Firestone a Cattlettová (2009), někteří jedinci na základě vnitřního negativního nastavení vůči sobě sama opakovaně vstupují do začarovaného kruhu vztahů s takovými partnery, kteří jim jejich negativní očekávání potvrdí a podpoří je v přesvědčení, že je dobré se ve vztahu chránit a raději plně nedůvěřovat. Důvěra je přitom základním stavebním kamenem intimity ve vztahu, jak ukázala prototypická studie zaměřená na vnímání intimity očima české laické veřejnosti (Haubertová, Slaměník, 2013). Není jistě překvapením, že se jedinci vyhýbající se těsným vztahům kromě narušené důvěry často vyznačují nižší mírou životní spokojenosti a výrazně chudšími a méně kvalitními vztahy nejenom ve vztazích s partnery, ale potažmo s tím také v kontaktech s přáteli či v rodině (Mashek et al., 2011).

Pro shrnutí dodejme, že ve výzkumu fenoménu strachu z intimity byl největší důraz kladen na proměnné vycházející z daného vztahu nebo dané osobnosti. Už méně pozornosti bylo ale věnováno situačním faktorům, tedy tendenci vyhýbat se intimitě v konkrétní situaci, za konkrétních podmínek či s konkrétní osobou. Dle mého názoru se právě zde může skrývat mnoho zajímavých a jistě i pro praxi užitečných poznatků.

Strach z intimity nutně nemusí být obecnou charakteristikou propustující celým životem jedince. Naopak mohou existovat situace či vztahy, které i jinak uzavřenému člověku dovolí se otevřít a prožít skutečnou blízkost. Často bývá zmiňována důležitost bezpodmínečného přijetí. Jaké další proměnné mohou strach z intimity rozvolňovat, může být cílem dalších empirických studií. Svě místo zde mají případové práce. Ty by ve spojitosti s dalšími postupy mohly vést k cenným závěrům.

Fenomén veřejné intimity

Pro mnoho lidí se čím dál více stává běžnou součástí jejich života internet a spolu s tím také aktivní využívání sociálních sítí. On-line komunikační nástroje jako například e-mail, chat, textové zprávy či hry, jsou velmi populární zejména mezi mladými dospělými-

mi (Subrahmanyam, Šmahel, 2011), přičemž oblíbenost komunikace pomocí internetu se v různých zemích neliší a naopak, základní vzorce používání internetu, zůstávají podobné (Šmahel, Brown, Blinka, 2012). Komunikace přes internet prokazatelně ovlivňuje to, jak lidé vnímají, vytvářejí a udržují vztahy, a spolu s tím představuje i plodnou půdu pro výzkum interpersonálních vztahů v psychologii.

Široké možnosti sdílení informací stírají hranice mezi tím, co je bráno jako osobní a co je veřejné. Není dosud zcela jasné, jak se vlastně lidé rozhodují ve věci sebeodhalování a intimity na internetu (Bazarova, 2012; Jiang, Bazarova, Mancock, 2011), jak si chrání či nechrání soukromí, a jak se jejich „on-line“ chování podepisuje na kvalitě interpersonálních vztahů jako takových. Avšak zdá se, že lidská potřeba sdílet a komunikovat je v současné době čím dál tím více upřednostňována před ochranou intimních informací. Fenomén veřejné intimity dává vzniknout novému druhu vztahů – vztahů bez jakýchkoli hranic mezi lidmi, kdy v podstatě nikdo neví, kam se privátní informace dostanou, kdo je bude využívat nebo shromažďovat (Tello, 2013).

Podle některých autorů lidé v současné době často budují svoji identitu na základě toho, co mají a co mohou ukázat. Introspektivní rovina se vytrácí, soukromí je staveno na roveň věcem, které lze prezentovat, a to pokud možno v tom nejlepším a nejzajímavějším světle (Nitzburg, Farber, 2013; Tello, 2013). Sdíleny jsou i takové obsahy, které se v konverzaci se širším okruhem lidí dříve jevíly jako tabu – sexuální orientace, politické přesvědčení, intimní detaily týkající se zdraví apod. Co se dříve jevílo jako intimní, stává se dnes doslova kolektivním.

Podle Bazarovové (2012) se tento druh sdílení již dávno vymyká tradičnímu modelu sebeodhalování, které se ve své původní podobě objevovalo pouze v kontextu velmi blízkých vztahů, vyznačujících se vysokou mírou vzájemné důvěry. Sebeodhalování vždy představovalo sdílení nejnvtitnějších a nejosobnějších informací o sobě samém. V atmosféře důvěry necháváme nahlédnout do nejprivátnějších sfér našeho života, sdělujeme svoje slabosti, obavy a strasti, ale také pozitivní emoce. Ty všechny jsou určeny lidem, kterým věříme a o kterých předpokládáme, že nebudu informace šířit dál. Jak dále připomíná například Reganová (2011), sebeodhalování jako jeden ze základních prvků intimity, je vzájemný a velmi pozvolný proces. Díky sebeodhalování se k druhému postupně přibližujeme, informace jdou více do hloubky (sdělujeme více detailů) i do šíře (narůstá různorodost témat, o kterých jsme ochotni otevřeně mluvit).

Mění-li se na internetu samotná povaha sebeodhalování, znamená to, že se mění i podstata intimity jako takové?

V této souvislosti si Bazarovová (2012) položila otázku – jestli a jak využívání sociálních sítí ovlivňuje interpretaci sebeodhalování. Napomáhá veřejné sebeodhalování vzniku a udržování intimity mezi lidmi nebo je intimita stále něco výsostně privátního a vzniká pouze a jenom v kontextu soukromých interakcí s nejbližšími? Výsledky jejího experimentu, v němž posloužily reálné i fiktivní profily na sociálních sítích nesoucí různou míru odhalení osobních informací ukazují, že je rozvoj intimity na základě sdílení soukromých informací na sociálních sítích přinejmenším problematický. Důvodem je, že informace sdílené na internetu jsou obecně vnímány jako méně intimní než informace svěťované pouze vybrané blízké osobě, tedy mimo veřejný dosah, ať už je konkrétní obsah sdílených informací jakýkoli. Svoji roli zde sehrává i fakt, že míra přiměřenosti či nepřiměřenosti sebeodhalování je porovnávána vzhledem k tomu, zda vyjevené informace zapadají do sociálních norem dané situace. Jsou-li informace sdíleny na špatném

místě, ve špatný čas, výsledkem je, že je toto sebeodhalování vnímáno negativně. Pravděpodobně tedy velmi závisí na tom, jakou formou a v jakém kontextu jsou informace předávány.

Nitzburg a Farber (2013) mají za to, že komunikace na sociálních sítích může mít na kvalitu vztahů negativní dopad. Podle těchto autorů nežádoucím způsobem ovlivňuje, jak se vztahy vyvíjí a jak jsou udržovány. Objevují se však i názory, že internet je vhodný pro posílení a udržování vztahů (Subrahmanyam, Šmahel, 2011), zejména proto, že si zúčastnění jedinci vyjadřují náklonost i ve chvílích, kdy nemohou být fyzicky spolu.

Hsu et al. (2011) se zaměřili na to, zda vnímaná blízkost souvisí s množstvím a konkrétní podobou interakcí na sociálních sítích. Výsledky jejich práce založené na hloubkových rozhovorech s pravidelnými uživateli sociálních sítí ukázaly, že uživatelé v kontaktu s blízkými přáteli využívají spíše skryté způsoby komunikace (soukromé zprávy apod.) než se známými či novými kontakty. Avšak tyto „přátelské kontakty“ se na sociálních sítích neobjevují častěji, než kontakty s novými známými, jak by se mohlo předpokládat. Výsledky studie uvádí, že kontakt s „novými“ přáteli a známými je nesrovnatelně hojnější. Zdá se tedy, že sociální sítě jsou sice dobrým mechanismem, jak rozšířit dosavadní kontakty a představují možnost, jak se více poznat, méně už ale poslouží skutečně blízkým vztahům, kde je tendence komunikovat spíše opačná. Jak ve své práci uzavírají Subrahmanyam a Šmahel (2011), nejlepší přátelé z on-line světa, nemusí být nutně nejlepšími přáteli i v běžném životě. Existuje i množství on-line kontaktů, kde dochází ke vzájemnému sdílení vysoce privátních informací, ale účastníci komunikace se nemusí nikdy potkat osobně. Budoucí výzkum by měl posoudit, zda vztahy z různých prostorů (off-line vs. on-line) nabízejí mladým lidem různé úrovně intimity a podpory. Podle zmínovaných autorů slovo „přátel“ samo o sobě může v kontextu internetové komunikace procházet jistou proměnou. Pravděpodobně už nemusí zahrnovat pouze skutečně blízké vztahy, ale i ty, které bychom běžně označili jako známé. Obdobně je tomu u romantických vztahů přes internet, kde, jak uvádí Šmahel (2003), navzdory tomu, že dochází k intimní komunikaci mezi partnery, vztah nemusí být nahlížen jako opravdový a je zde prostor jej kdykoli jednoduše ukončit.

Je zřejmé, že sociální sítě představují velký prostor pro nové výzkumné studie. Ty by se mohly blíže zaměřit na konkrétní otázky spojené s tím jak, s kým a za jakých okolností sdílíme privátní informace a zda se liší povaha veřejně nabízených informací a těch, které jsou uchovávané pouze v ryze intimním prostoru. Jakou roli hraje zdánlivá anonymita, či jaké potřeby jsou díky sdílení osobních záležitostí na internetu s neznámým člověkem uspokojovány, to vše jsou zajímavé podněty k výzkumu.

Studii zaměřenou na to, jaký vliv má využívání sociálních sítí na partnerskou intimitu a na celkovou spokojenost ve vztahu, provedli Hand a jeho spolupracovníci (2013). Výsledky jejich práce ukázaly, že i toto téma je plně zajímavých podnětů. Některé studie (Elphiston, Noller, 2011) sice upozorňují na to, že přemíra využívání sociálních sítí jedním z partnerů, může mít za následek nárůst žárlivosti na straně druhého ze dvojice, ale práci zaměřených konkrétně, je dosud provedeno jen málo. Výše zmíněná studie Handa et al. (2013) poukazuje na fakt, že intimita je sice sociálními sítěmi ovlivňována, ale zároveň se sama intimita stává protektivním faktorem před nežádoucími vlivy sociálních sítí. Jinými slovy ve vztazích, které se vyznačují vysokou mírou prožívané intimity, nemá nadměrné užívání internetu a sociálních sítí tolik neblahých důsledků, jako tomu je ve vztazích, kde intimita mezi partnery není dostatečně rozvinuta. Ačkoli tedy

může využívání sociálních sítí vztah ovlivňovat, obecně vzato, ve vztahu vyznačujícím se intimitou nedochází tolik k jeho samotnému narušování.

Specifickým problémem je nevěra přes internet, která představuje širokou škálu projevů od komunikace výhradně v režimu on-line až po osobní setkání. Cravens et al. (2013) na základě výpovědí respondentů, kteří mají zkušenosti s nevěrou partnera přes internet, zmiňují následující ukazatele: komunikace s bývalým partnerem nebo partnerkou, přátelení se s atraktivními protějšky, zasílání privátních zpráv druhému pohlaví, komentování příspěvků atraktivních jedinců, zapírání aktuálního stavu (zadaný/zadaná apod.), neochota přidat si aktuálního partnera mezi přátele na sociální síti apod. Avšak i pro samotné respondenty je obtížné stanovit, co už lze brát jako nevěru a co nikoli.

Prostřednictvím internetu se otevírají nové možnosti, jak navazovat a případně udržovat paralelní vztah. V kvalitativní studii 16 českých uživatelů internetu ve věku 14–25 let, 13 respondentů uvedlo, že používají internet k tomu, aby oslovily potenciální partnery (Šmahel, 2003). I proto je samotná komunikace přes internet často důvodem k žárlivosti, snižuje pocity exkluzivity vztahu a spolu s tím může zapříčinit pokles intimity. Nemusí se přitom vždy jednat pouze o vyústění ve fyzickou nevěru. Virtuální vztahy samy o sobě běžně zahrnují i silnou emocionální komponentu (Cravens, Leckie, Whiting, 2013; Cravens, Whiting, 2013), která může vést k narušení důvěry mezi partnery, pro které je nepřijatelné, aby se jejich partner citově angažoval v komunikaci s někým druhým a sděloval mu o sobě privátní informace.

Protektivním faktorem proti vzniku paralelního vztahu na internetu je podle většiny autorů důvěrná a otevřená komunikace. Nedostatek komunikace, blízkosti a intimity vede k tomu, že jsou tyto potřeby saturovány na jiných místech (Hand et al., 2013; Hertlein, Piercy, 2006). Zdá se tedy, že zde je vztah oboustranný. Intimita je tím, co vztah na jedné straně chrání, i tím, co je na straně druhé v sázce.

Svůj vliv pravděpodobně sehrává i vzrůstající potřeba být neustále on-line, což se může negativně podepsat na společně tráveném čase. Fakt, že se nevěnujeme pouze partnerovi, ale svoji pozornost rozptylujeme i mezi další komunikaci s jinými lidmi, může vyvolávat konflikty a nespokojenost. Podobně se k této problematice vyjadřují například Šmahel et al. (2012), kteří zmiňují, že zejména mladí dospělí tráví internetovou komunikací tolik času, že zasahuje do jejich reálných vztahů.

Široké možnosti komunikace přes internet otevírají velký prostor pro budoucí výzkum. Ten by se mohl zaměřit na to, jestli a jak se mění podoba či forma sebeodhalování, jakožto jednoho ze základních znaků intimity. Mění se spolu se sebeodhalováním i lidská intimita? Co vlastně v dnešním světě ještě zůstává výhradně intimní záležitostí? Na základě čeho se objevují rozdíly mezi lidmi v ochotě sdílet privátní informace z vlastního soukromí? Před budoucími výzkumníky stojí nelehký úkol postihnout daný fenomén v celé jeho šíři a na mnoha různých úrovních, které budou schopny co možná nejlépe zohlednit velké množství proměnných. Mezi těmito proměnnými bude třeba mimo jiné zohlednit věk, pohlaví, kulturní specifika a zvyklosti, osobnostní proměnné a mnoho dalších vlivů.

Závěr

Předložený text se zabýval třemi zvolenými okruhy zaměřenými na psychologii intimity s důrazem na sociálně-psychologickou rovinu poznání. Text se orientuje zejména

na zahraniční literaturu a čtenáři předkládá seznam publikací, které se mnohdy obtížně dohledávají. Z výše uvedených poznatků vyplývá množství témat, která dosud nebyla uspokojivě zpracována v kontextu české populace a která by tak mohla sloužit jako inspirace pro budoucí studie.

Intimita je často popisována jako lepidlo vztahů, které pomáhá vztah udržovat a přispívá k jeho zdravému fungování. Jak ale tato intimita vypadá v každodenním prožívání zúčastněných stran? Jaké interakční vzorce ji nejčastěji charakterizují? Jak se liší prožívání intimity ve vztazích s různou mírou závazku či emocionálního propojení mezi partnery?

Abychom byli schopni odpovědět na tyto a další otázky, bude třeba zvolit takové postupy, které umožní postihnout danou problematiku v co možná největší šíři tak, aby nedocházelo k přílišné redukci a zjednodušování informací. Jako vhodné se podle literatury ukazují zejména fenomenologické přístupy, které jsou charakteristické svým zaměřením na detailní zpracování zkušenosti respondentů s danou problematikou. Tyto metody zachycují, jak lidé danou věc sami interpretují a jaký specifický význam pro ně nese. Díky tomu jsme podle Frosta et al. (2014) schopni zachytit interpersonální variabilitu prožívání daného fenoménu. Jedním ze způsobů sběru dat mohou být denní zápisky, v rámci nichž respondenti popisují různé situace dne, kdy cítili intimní propojení s partnerem, a právě takto nashromážděná data jsou dále analyzována (Malinen, Ronka, Sevón, 2010).

Podobné metody umožňují rozšířit existující teorii o popis různorodých jevů, které jedinci prožívají, a které možná dosud zůstaly nepovšimnuty. V tomto ohledu představují fenomenologické metody jistou alternativu k jiným typům šířeji využívaných výzkumných metod.

Závěrem je třeba zmínit limity předloženého textu, který je svou povahou zaměřen zejména na intimitu v partnerských vztazích a v heterosexuálním kontextu. Méně prostoru je věnováno tématům intimity v rodinných či v přátelských vztazích, která jsou však neméně zajímavá a důležitá a která můžeme v soudobé i starší zahraniční literatuře najít v poměrně velkém množství publikací. Prožitek intimity je velmi závislý na kulturních normách a prostředí, což může být jistým omezením pro zobecnění informací, avšak i přes to nacházíme styčné plochy, které pravděpodobně platí v blízkých vztazích obecně bez ohledu na to, v jakém kontextu o intimitě mluvíme (například fakt, že pro rozvoj intimity mezi dvěma lidmi je potřeba určité úrovně důvěry mezi oběma stranami). I z toho důvodu může být text užitečný všem, kdo se zajímají o těsné interpersonální vztahy na mnoha různých polích.

LITERATURA

- Ainsworth, M. D., Waters, E., Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale: Erlbaum.
- Armstrong, L. L. (2006). Barriers to intimate sexuality: Concerns and mening-based therapy approaches. *The Humanistic Psychologist*, 34(3), 281–298.
- Aron, A. P., Aron, E., Smollan, D. (1992). Inclusion of other in the self scale and the structure of interpersonal closeness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(4), 596–612.
- Aron, A. P., Mashek, D. J., Aron, E. N. (2004). Closeness as including other in the self. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of Closeness and Intimacy* (27–41). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Baumeister, R. F., Bratslavsky, E. (1999). Passion, intimacy, and time: Passionate love as a function of change in intimacy. *Personality and Social Psychology Review*, 3(1), 49–67.

- Baumeister, R. F., Bratslavsky, E. (1999). Passion, intimacy, and time: Passionate love as a function of change in intimacy. *Personality and Social Psychology*, 3(1), 49–67.
- Bazarova, N. N. (2012). Public intimacy: disclosure interpretation and social judgements on facebook. *Journal of Communication*, 62, 815–832.
- Bianchi, G. (2011). Subjektivnost sexuality: diskurzy sexuality, sexuální spokojenost, významy sexu, motivy sexuálního debutu a sociální ospravedlnění rizikového sexu. In L. Šulová, T. Fait, P. Weiss et al., *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví* (130–146). Praha: Maxdorf.
- Birnbaum, G. E., Laser-Brandt, D. (2002). Gender differences in the experience of heterosexual intercourse. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 11(3–4), 143–158.
- Birnbaum, G. E., Reis, H. T., Mikulincer, M., Gillath, O., Orpaz, A. (2006). When sex is more than just a sex: Attachment orientations, sexual experience, and relationships quality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(5), 929–934.
- Bowlby, J. (1979). *The making and breaking of affectional bonds*. London: Tavistock.
- Bradshaw, C., Kahn, A. S., Saville, B. K. (2010). To hook up or date: Which gender benefits? *Sex Roles*, 62, 661–669.
- Burke, T. J., Young, V. J. (2012). Sexual transformations and intimate behaviors in romantic relationships. *Journal of Sex Research*, 49(5), 454–463.
- Clark, M. S., Fitness, J., Brisette, I. (2003). Understanding people's perceptions of relationships is crucial to understanding their emotional lives. In G. J. O. Fletcher, M. S. Clark (Eds.), *Blackwell Handbook of Social Psychology: Interpersonal Processes* (253–278). Malden, MA: Blackwell Publishers.
- Cravens, J. D., Whiting, J. B. (2013). Clinical implications of internet infidelity: where facebook fits in. *The American Journal of Family Therapy*, 42, 325–339.
- Cravens, J. D., Leckie, K. R., Whiting, J. B. (2013). Facebook and infidelity: When peeking becomes problematic. *Contemporary Family Therapy*, 35, 74–90.
- Dandurand, C., Lafontaine, M. F. (2013). Intimacy and couple satisfaction: the moderating role of romantic attachment. *International Journal of Psychological Studies*, 5(1), 74–90.
- Ericson, E. (1993). *Childhood and Society*. New York: Norton.
- Erlandsson, K., Nordvall, C. J., Ohman, A., Nordin, E. (2012). Qualitative interview with adolescents about „friends-with-benefits“ relationships. *Public Health Nursing*, 30(1), 47–57.
- Elphinston, R. A., Noller, P. (2011). Time to face it! Facebook intrusion and the a for romantic jealousy and relationship satisfaction. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 14(11), 631–635.
- Ferreira, L. C., Narciso, I., Novo, R. F. (2012). Intimacy, sexual desire and differentiation in couplehood: A theoretical and methodological review. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 38, 263–280.
- Firestone, R. W., Catlett, J. (2009). *Fear of Intimacy*. Washington: American Psychological Association.
- Frost, D. M., McClelland, S., Clark, J., Boylan, E. (2014). Phenomenological research methods in the psychological study of sexuality. *Handbook of Sexuality and Psychology*, 1, 121–138.
- Gable, S. L., Impett, E. A. (2012). Approach and avoidance motives and close relationships. *Social and Personality Psychology Compass*, 6(1), 95–108.
- Gaia, C. (2002). Understanding emotional intimacy: a review of conceptualization, assessment and the role of gender. *International Social Science Review*, 77(3–4), 151–171.
- Hand, M. M., Thomas, D., Buboltz, W., Deemer, E. D., Buyanjargai, M. (2013). Facebook and romantic relationships: Intimacy and couple satisfaction associated with online social network use. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 16(1), 8–13.
- Haubertová, D., Slaměník, I. (2013). Intimita jako jeden ze základních znaků těsných vztahů. *Psychologie pro praxi*, 3–4, 9–23.
- Hazan, C., Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524.
- Heller, P. E., Wood, B. (1998). The proces of intimacy: similarity, understanding and tender. *Journal od Marital and Family Therapy*, 24(3), 273–288.
- Hertlein, K. M. Piercy, F. P. (2006). Internet infidelity: A critical review of the literature. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 14(4), 366–371.
- Hsu, J., Wang, Ch. Ch., Tai, Y. T. (2011). The closer the relationship, the more the interaction on facebook? Investigating the case of taiwann users. *Cyberpsychology, Behavior, and Social networking*, 14 (7–8), 473–478.
- Hyde, J. S., DeLamater, J. D. (2007). *Understanding Human Sexuality*. New York: McGraw-Hill.

- Impett, E. A., Gordon, A. M. (2010). Why do people sacrifice to approach rewards versus to avoid costs? Insights from attachment theory. *Personal Relationships*, 17, 299–315.
- Jiang, C. L., Bazarova, N. N., Hancock, J. T. (2011). The disclosure – intimacy link in computer-mediated communication: An attributional extension of the hyperpersonal model. *Human Communication Research*, 37, 58–77.
- Kalish, R., Kimmel, M. (2011). Hooking up. Hot hetero sex or the new numb normative? *Australian Feminist Studies*, 26(67), 137–150.
- Kohler-Riessman, C. (1990). *Divorce talk. Women and men make sense of personal relationships*. New Brunswick/London: Rutgers University Press.
- Kotrlová, H., Lacinová, L. (2013). Citová vazba a řešení konfliktů v partnerských vztazích v dospělosti. *E-psychologie*, 7(4).
- Lacinová, L., Michalčáková, R., Masopustová, Z. (2008). Láska je láska: představy a zkušenosti patnáctiletých adolescentů. *E-psychologie*, 2(3).
- Lacinová, L., Michalčáková, R., Bouša, O. (2009). Vyjadřování lásky v intimních vztazích: příspěvek ke zkoumání užívání strategií vztahové údržby v partnerství a manželství. *Psychoterapie*, 3(3–4), 224–234.
- Malinen, K., Ronka, A., Sevón, E. (2010). Good moments in parents' spousal relationships: A daily relational maintenance perspective. *Family Science*, 1(3–4), 230–241.
- Mashek, D., Le, B., Israel, K., Aron, A. (2011). Wanting less closeness in romantic relationships. *Basic and Applied Social Psychology*, 33, 333–345.
- McAdams (1989). *Intimacy: The Need to Be Close*. New York: Doubleday.
- Mikulincer, M., Shaver, P. R. (2010). *Attachment in Adulthood: Structure, Dynamics, and Change*. New York: Guilford Press.
- Mosier, W. (2006). Intimacy: The key to a healthy relationship. *Annals of the American Psychotherapy Association*, 9(1), 34–35.
- Napier, A. Y. (1978). The rejection – intrusion pattern: A central family dynamics. *Journal of Marriage and Family Counseling*, 4(1), 5–12.
- Nitzburg, G. C., Farber, B. A. (2013). Putting up emotional (facebook) walls? Attachment status and emerging adults' experiences of social networking sites. *Journal of Clinical psychology: In Session*, 69(11), 1183–1190.
- Owen, J. J., Rhoades, G. K., Stanely, S., Fincham, F. D. (2010). „Hooking up“ among college students: demographic and psychosocial correlates. *Arch Sex Behavior*, 39, 653–663.
- Perlman, D., Carcedo, R. J. (2011). Overview of the dark side of relationships research. *Dark Side of Close relationships*. Cupach: Spitzberg.
- Perlman, D., Fehr, B. (1987). The development of intimate relationships. In D. Perlman, S. Duck (Eds.), *Intimate relationships: Development, Dynamics, and Deterioration* (13–42). Newbury Park: Sage.
- Popovic, M. (2005). Intimacy and its relevance in human functioning. *Sexual and Relationship Therapy*, 20(1), 31–49.
- Porter, E., Chambless, D. L. (2014). Shying away from a good thing: Social anxiety in romantic relationships. *Journal of Clinical Psychology*, 70(6), 546–561.
- Porter, C. B., Lydon, J. E. (2013). A prototype approach to understand sexual intimacy through its relationship to intimacy. *Personal Relationships*, 20, 236–258.
- Prager, K. J., Roberts, L. J. (2004). Deep intimate connection: Self and intimacy in couple relationships. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of Closeness and Intimacy*, 43–78. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Prager, K. J. (1995) *The Psychology of Intimacy*. New York: The Guilford Press.
- Regan, P. (2011). *Close Relationships*. New York: Routledge.
- Reis, H. T., Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. In S. Duck (Ed.), *Handbook of Personal Relationships: Theory, Research, and Interventions* (367–389). Chichester, UK: Wiley.
- Sassler, S., Addo, F. R., Lichter, D. (2012). The tempo of sexual activity and later relationship quality. *Journal of Marriage and Family*, 74, 708–725.
- Sexton, R. E., Sexton, V. S. (1982). Intimacy: A historical perspective. In M. Fisher, G. Stricker (Eds.), *Intimacy* (1–20). New York: Plenum.
- Schaefer, M. T., Olson, D. H. (1981). Assessing intimacy: The PAIR Inventory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 7(1), 47–60.
- Sperry, L. (2003). *Intimacy and Sexuality*. Minnesota: Liturgical press Collegeville.

- Sternberg, R. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 195–235.
- Subrahmanyam, K., Šmahel, D. (2011). *Digital Youth: The Role of Media in Development*. New York: Springer Science.
- Šmahel, D. (2003). Komunikace adolescentů v prostředí internetu. *Československá psychologie*, 2, 144–156.
- Šmahel, D., Brown, B. B., Blinka, L. (2012). Associations between online friendship and internet addiction among adolescents and emerging adults. *Developmental Psychology*, 48(2), 381–388.
- Tello, L. (2013). Intimacy and extimacy in social network. Ethical boundaries of facebook. *Scientific Journal of Media Education*, 41(21), 205–213.
- Theiss, J. A., Solomon, D. H. (2007). Communication and the emotional, cognitive, and relations consequences of first sexual encounters between partners. *Communication Quarterly*, 55(2), 179–206.
- Thibaut, J. W., Kelley, H. (1961). *The Social Psychology of Groups*. New York: Wiley and Sons.
- Traeen, B., Sorensen, D. (2011). Breaking the speed of the sound of loneliness: sexual partner change and the fear of intimacy. *Culture, Health and Sexuality*, 2(3), 287–301.
- Willoughby, B. J., Jason, S. C., Busby, D. M. (2014) Differing relationships outcomes when sex happens before, on or after first dates. *Journal of Sex Research*, 51(1), 52–61.

CURRENT ISSUES OF PSYCHOLOGY OF INTIMACY

D. HAUBERTOVÁ

ABSTRACT

Intimacy as one of the basic features of interpersonal close relationships is the main issue of the review. The review focuses on findings which have occurred in literature in relation to intimacy in the last few years and interconnects such knowledge with results from classical well-known studies. The text introduces the topic of intimacy from its definition to the very latest issues with an emphasis on psycho-social context. Three specific areas are chosen for further inquiry. The areas very often arise from contemporary foreign studies which focus on intimacy. They are: intimacy in the context of sexuality, fear of intimacy, and a phenomenon of public intimacy. The outcomes of studies are presented within a broader context and compared with how the issue was viewed in the earlier stages of the research. The review offers inspiration for future research in the field of close interpersonal relationships and intimacy.

Keywords: intimacy; closeness; close relationships; sex; fear of intimacy; self-disclosure

MODERNE THEMEN DER PSYCHOLOGIE DER INTIMITÄT

D. HAUBERTOVÁ

ABSTRAKT

Intimität als ein wesentliches Merkmal der engen zwischenmenschlichen Beziehungen, ist das Hauptthema dieser Übersichtsstudie. Der Artikel konzentriert sich auf die Kenntnisse, die im Zusammenhang mit der Intimität in der Literatur der letzten Jahre erschienen sind. Diese Informationen werden mit den Ergebnissen der inzwischen klassischen Werke kombiniert. Der Leser bekommt einen Überblick über Fragen der Psychologie der Intimität von der Definition bis zu sehr aktuellen Themen, mit einem Schwerpunkt in sozialpsychologischem Erkenntnisstand. Präsentiert werden drei ausgewählte Themen, die in der zeitgenössischen ausländischen Literatur oft auftreten: Intimität im Zusammenhang mit Sexualität, Angst vor Intimität, und das Phänomen der öffentlichen Intimität. Diese Information wird in einem breiteren Kontext eingebettet und mit früheren Stadien der Forschung verglichen. Diese zusammenfassende Studie präsentiert inspirierende Themen für zukünftige Forschung im Bereich der zwischenmenschlichen Beziehungen und Intimität und weist auf Probleme, die noch

nicht genügend Aufmerksamkeit erhalten haben. Ein besonderer Schwerpunkt liegt auf engen Beziehungen in Partnerschaften.

Schlüsselwörter: Intimität; Nähe; enge Beziehungen; Sex; Angst vor Intimität

PhDr. Daniela Haubertová, Katedra psychologie FF UK, Doktorské studium, sociální psychologie. Pracoviště: Následná péče Jihlava, doléčovací centrum pro osoby závislé na návykových látkách. E-mail:danielahaubertova@seznam.cz